

Una pragmàtica contra els bandolers

Aquests dies que a Olot i, després a Vic, hom pot veure una exposició organitzada per la Caixa de Pensions sobre el món del bandolerisme, centrada, en especial, sobre la figura del capitost més emblemàtic d'un grup de nyerros, Joan de Serrallonga (Viladrau 1594-Barcelona 1634), àlies amb el qual és conegut Joan Sala i Ferrer, volia donar a conèixer un full volant del fons de l'Arxiu Capitular de la catedral de Girona de 1650, que dóna fe de

la importància que havia adquirit el bandolerisme com a fet social durant la primera meitat del segle XVI. Des dels inicis d'aquesta centúria, posseïm ja ordinacions municipals que denuncien els «insults, les bregas, els homicidis i desafios» que es vivien en molts de pobles i ciutats del Principat.

Es tracta d'una proclama, escrita en caràcters gòtics, a una sola cara, en un full volant en el qual s'ordena la recerca i captura d'una colla de malfactors. El paper va adreçat als membres del capítol de la catedral de Girona perquè la difonguin entre els capellans i altres fidels del bisbat de Girona. També pot ser un avís contra algunes autoritats religioses, atès que moltes vegades els dignitaris eclesiàstics estaven també embolicats en bandositats, tot i la seva condició de religiosos. Si el reproduïm ho fem perquè és document de primera mà, no registrat en els nostres estudis bibliogràfics, que té un valor documental molt important.

L'escassetat d'aquests tipus de documents és proverbial donada la fragilitat del paper. Són documents sense la protecció que tenen per exemple les guardes o les cobertes d'un llibre. Com que se solien exposar en llocs concorreguts com ara a les universitats dels pobles, portes de convents i esglésies, a les places i carrers de les nostres viles és un material de combat, tendríssim, que ha desaparegut dels nostres arxius.

El bandolerisme pren una

*Joan Sala i Ferrer,
«Joan de Serrallonga».*

Don Carles affauorint la divuita elemeüia Empadòr dels Roïns d'Europa. Dona Joana, sa mare y lo mateix don Carles, p la gratia de deu Reys de Castella, Aragó, y Comptes de Barcelona.

On Perafan de Ribera Senyor dela casa de Ribera Marques

de Zarifas Compte delos Dolars adelantado maestral Andiclusas conseller locutor y capitan general de Sacra Cesarea Catolica reyal Magestaz y principat de Barcubla y Llopart de Rosello y Cerdanya. *Al s. de la Reina de Aragon* Salut y dictacio en dies passato azi en la prefata Cesarea Catolica y Reial Magestaz. Com per altres locutoris gressis forat publicato azi en la presente ciutat de Barcelona en altres partis. Busto pista/ Antonius cafes/ Andreu de Tarrasa perparat/ Antonius capafat de sonciencia Burboni gressu. Burdon lo coridor/ Antoniung per/ Audeon deu/ Antoni lledo/ Artau lo roig fil de arrian senyor/ Burbon bernat Damer/ Burbon agnus frances/ Burbon nuno/ Burbon de barcubla/ Burbon son mur de Clap/ Antoni comellos/ Antoni canal de d'Ametlla/ Artau del coll alias roig galco/ Burbon magaro/ Andreu salom de peremera/ Antoni fest/ Burbon alfararia cariu de moscas/ Fracelet alfararia/ Artau verdugasc/ Antoni rocha pic/ pedrer/ Antoni mas de Quacar/ Antoni buquefatu al las mate ratacios/ Antoni boal/ Barromene per rolet

*El document
de l'Arxiu
Capitular:
una proclama
escrita
en caràcters
gòtics.*

d'armes de foc. Sovintegen també en aquesta època les pragmàtiques contra l'ús de pedrenyals, arcabussos i altres armes ofensives i defensives de caire portàtil. És durant aquesta època que les cròniques, els dietaris de viatgers, les comèdies de sants i les novel·les, quan parlen de l'home català, es repengen en el caràcter mafios, venjatiu i bel·licós dels naturals del Principat, com un dels trets «definitius» que té l'home català del Barroc.

La distribució geogràfica d'aquests malfactors dona a entendre que estaven molt repartits. Hi sovinteja gent de les contrades pirinenques o prepirinenques, al costat de gent de l'interior, del litoral de l'àrea del Llobregat, del Vallès o del Camp

de Tarragona amb capitostos del
pla o de muntanya.

En aquest edicte virregnal trobem noms i cognoms, renoms, alguns mots curiosos que interessen també al camp de l'antropònàmia, per l'estudi de la llengua: «Arnau lo roig (al-lusió al cabell o la pell), fill d'Arnau Ferrero; Arnau del Coll, àlias roig gascó; Bernat lo mallorquí; Gaspar del camp de Tarragona que no té sinó un ull; Lluís Soler, corder; Joan Tries de Llerona; Anthoni Busquets, àlias mattatantos; Joan Vila lo ampurdanès; Pere T. criat de mossèn Joan Gilabert; T. lo assetiat gascó, Jaume Pérez, àlias scaldat texidor; Joanot Trobat, Joan Serra, bastart moliner; etc.